

VRTEC KOT PODPORNİ STEBER PRI VKLJUČEVANJU OTROKA PRISELJENCA

Povečan vpis priseljencev v slovenski vzgojno–izobraževalni sistem, ki ga zaznavamo že v vrtcu, je posledica družbenopolitičnih razmer v državi, konkretno povečanega števila priseljencev na podlagi izdanih delovnih dovoljenj za prosta delovna mesta, in združevanja družin. Tako so danes vrtci marsikje svet v malem.

Vsakemu otroku je treba zagotoviti dobre razvojne priložnosti. K temu veliko pripomore tesno sodelovanje med vrtcem in starši. Lahko rečemo, da je vrtec podporni steber pri vključevanju otroka priseljenca, saj mora biti otroku v podporo pri uporabi maternega jezika ter ga hkrati aktivno spodbujati k razvoju sporazumevalnih zmožnosti v slovenskem jeziku. Vrtec oblikuje okolje in organizira življenje v njem tako, da vsi otroci in njihovi starši pridobivajo izkušnje enakih možnosti in da tudi doživljajo to pravico. Med pomembne cilje medkulturnega izobraževanja štejemo, da vsak otrok ne glede na kulturno naravnost, spretnosti in potrebe v medkulturnem izobraževanju doseže aktivno in polno udeležbo v družbi.

Vendar pa opažamo, da se otroci in njihovi starši priseljenci soočajo z različnimi težavami pri vključevanju v vrtec/družbo. Težave imajo z razumevanjem slovenskega jezika. Oteženo je razumevanje staršev pri navodilih in pogovoru (potrebujejo pomoč prevajalca pri prvih stikih, pomoč pri urejanju dokumentov,...). Strokovni delavci ne obvladajo vseh naštetih jezikov (makedonski, bolgarski, albanski,...). Otroci imajo težave s pravilno strukturo povedi (sklanjanjem, uporabo glagolov, pridevnikov itd.) ali pa jezika sploh ne poznajo. Neradi so izpostavljeni pri pogovoru (recimo v jutranjem krogu), sprva govorijo z vrstnikom ali odraslim, ki mu zaupajo – predvsem individualno. Potrebujejo več spodbud za govor in sodelovanje v dejavnostih, kjer je zaželeno povedati svoje mnenje (so raje tiho in opazujejo). Težje sledijo vzgojno–izobraževalnemu programu, so neorientirani, radi se umaknejo, čutijo se drugačne, so bolj pasivni, lahko pa so zaradi stiske tudi vedenjsko in čustveno zahtevnejši. Strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju lahko pomanjkljivo znanje učnega jezika zavede, da so pogosto premalo zahtevni in neznanje jezika pripisujejo splošnemu neznanju. Zato od otrok zahtevajo preveč poenostavljeno znanje. V tem primeru je odločilno stalno preverjanje razumevanja naučenega, ki mora biti podprto z različnimi otrokom razumljivimi jezikovnimi in slikovnimi pripomočki in didaktičnimi pomagali.

Poleg omenjenih jezikovnih težav, so glavne težave tudi socialno–emocionalne, kulturne ter težave pri sodelovanju s starši.

Pri delu s tujejezičnimi družinami ni prisotna samo jezikovna, ampak tudi socialno–kulturna ovira. Delo s tujejezičnimi otroki mora zato biti bolj sistematično, saj jezik ni samo instrument sporazumevanja, ampak tudi mišljenja. Dogaja se namreč, da pri otroku, ki ne razume jezika, zaznavamo večji razkorak v razvojnem napredku v razponu treh let od prvega leta vključenosti v primerjavi z razvojem v obdobju treh let pri otroku, ki jezik razume. Otroke priseljence je potrebno spodbujati k rabi jezika (maternega, slovenskega ali mešanice obeh) v različnih funkcijah in pri različnih dejavnostih. Tako je vsak strokovni delavec v vrtcu tudi učitelj jezika in mora biti osveščen o slabšem znanju slovenščine tako pri priseljenih otrocih kot pri nekaterih potomcih priseljencev.

Otrok je do 6. meseca starosti prebivalec sveta; ni jezikovno opredeljen. Po 6. mesecu pa začne poslušati ritem in melodijo jezika. Majhni otroci se tujega jezika lahko naučijo le v interakciji, ne s pomočjo tehnologije (televizije, računalnika), zato je vrtec idealen prostor za učenje slovenskega in tujega jezika. Zavedamo se, da je znanje slovenskega jezika ključno za uspešno integracijo neslovensko govorečih otrok v vrtec. Na uspešnost vzgojno–izobraževalnega programa pomembno vpliva vzgojitelj z organizacijo in izvajanjem vzgojno–izobraževalnega procesa v vrtcu. Raziskovalci se strinjajo, da je starost otroka od približno 6. meseca do 5. leta občutljivo obdobje za razvoj govora oz. obdobje, ko se govor z vidika količine in kakovosti najhitreje razvija. Ob tem ugotavljajo, da so na področju govora visoki napovedniki zgodnje in akademske pismenosti predvsem: otrokov besednjak, otrokova zmožnost pripovedovanja zgodbe in druge pragmatične zmožnosti (npr. referenčni govor) ter otrokove metajezikovne zmožnosti (zavedanje manjših in večjih enot jezikovnega sistema ter spoznavanje splošnih zakonitosti branja, pisanja, zavedanje črk ipd.).

V več empiričnih raziskavah so raziskovalci nedvomno potrdili, da je govor malčkov/otrok eden najmočnejših napovednikov njihove zgodnje in kasnejše pismenosti. Funkcija jezika ni tako pomembna v poznavanju kot v sporazumevanju, ki poteka med vzgojiteljem in otrokom.

Otrokom priseljencem poskušamo v vrtcu približati učenje slovenskega jezika preko naslednjih dejavnosti:

- A) Rutinske dejavnosti – učenje jezika poteka ob sami dejavnosti, pri čemer otrok posluša, posnema in utrjuje. Vzgojiteljica ubesedi nekaj, kar otrok tudi izvede, npr.: *»Gremo si umiti roke, gremo spat, zdaj bo kosilo.«* Pri tem je pomembno, da vzgojiteljica ne spreminja besednjaka.
- B) Vodene dejavnosti – te dejavnosti so za otroke priseljence najbolj kritične, saj če otrok temu ni dorasel in če ni vključena tudi gibalna dejavnost, lahko le

opazuje. Pri vodenih dejavnostih je zato pomembno, da je verbalna dejavnost povezana z gibanjem.

- C) Spontana igra – učenje jezika poteka v kontekstu igre. Otrok posluša, dela, posnema, sprašuje, odgovarja ... Pomembno pri tej dejavnosti je, da vzgojiteljica tujejezičnemu otroku individualno nameni 5–10 minut na dan.

Okviren dokument Zavoda RS za šolstvo, ki nam s splošnimi usmeritvami za delo pomaga uspešno vključiti otroke priseljencev v vrtec ter načrtovati vzgojno–izobraževalno delo, so Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole.

Da bo vrtec zares podporni steber pri vključevanju otrok priseljencev ter da se otroci in njihovi starši počutijo sprejete, informirane in podprte, je odgovornost vsakega od nas; delovnega in strokovnega delavca vrtca, prav tako pa je potrebno skupino pripraviti na prihod novih otrok. Pri vključevanju zaposlenih in njihovem informiranju ni pomembna hitrost, ampak čas, ki si ga vzamemo za učinkovito komunikacijo.

Strokovni delavci ustvarjamo razmere, s katerimi spodbujamo interakcijo med kulturami in jeziki otrok, ki izvirajo iz različnih kulturnih in jezikovnih okolij. S tem jim zagotavljamo priložnosti za sooblikovanje kulture sobivanja vseh vključenih. Pri tem so uspešnejša tista učna okolja, v katerih med strokovnimi delavci prevladuje timsko delo in sodelovanje. Čeprav je strokovno delo v kulturno obarvanih učnih okoljih za strokovne delavce mnogokrat naporno, je tovrstno delo obogatitev tako na osebni kot na profesionalni ravni ter stalen izziv za razvoj vrtca in posameznih strokovnih delavcev.

Naloga vseh, ki smo vključeni v vzgojno–izobraževalno delo ter družbeno skupnost, je, da vsakemu otroku zagotovimo ustrezne izobraževalne izkušnje, ki ga vodijo tako, da doživlja sprejetost, uspeh in zadovoljstvo.

Literatura:

- Ljubica Marjanovič Umek, FF Ljubljana: Simbolno okolje kot podpora razvoju pismenosti; strokovna izhodišča
- Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2012.
- Marijanca Ajša Vižintin: Vključevanje otrok priseljencev prve generacije in medkulturni dialog na slovenski osnovni šoli. Doktorska disertacija. Koper, 2013.

Pripravila:

Janja Hudej